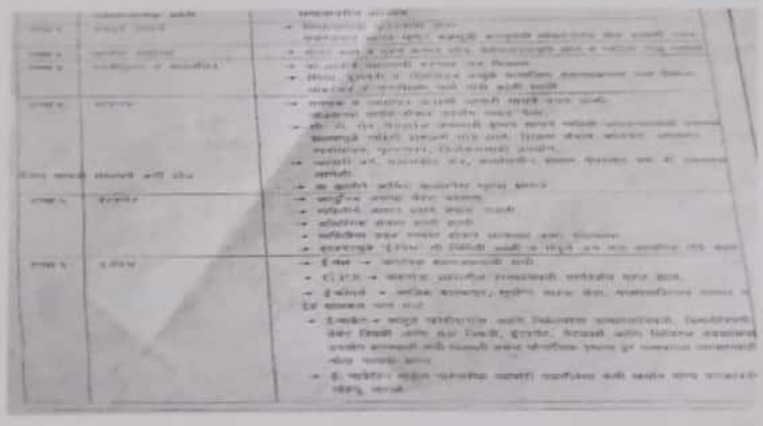
विषय :-माहिती संप्रेक्षण तंत्रज्ञानाचे समिक्षणात्मक आकलन

Module १:- माहिती संप्रेक्षण तंत्रज्ञान शिक्षणाचे आकलन व अंमलबजावणी

विषय प्रमुख :- प्रा . पवनकुमार गावीत

Unit १:- तंत्रज्ञानात्मक क्रांती व त्याचा समाजावरील परिणाम

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit २:-शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचा विकास व त्यामुळे शिक्षण प्रक्रियेत शिक्षककेंद्रियेतकडून विद्यार्थी केंद्रित शिक्षणप्रक्रिया असा झालेला बदल

- **शैक्षणिक तंत्रज्ञान :- अर्थ व स्वरूप**

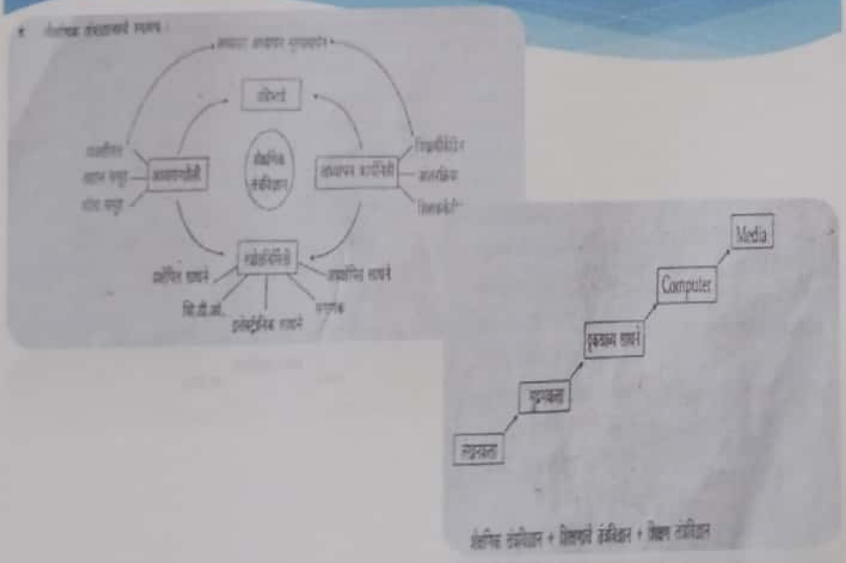
❖ **उगम**

❖ **संकल्पना**

माहिती +ज्ञान +कौशल्य +अनुभव

❖ **शिक्षणामध्ये तंत्रज्ञानाचा वापर म्हणजे शैक्षणिक तंत्रज्ञान**

• शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचे स्वरूप

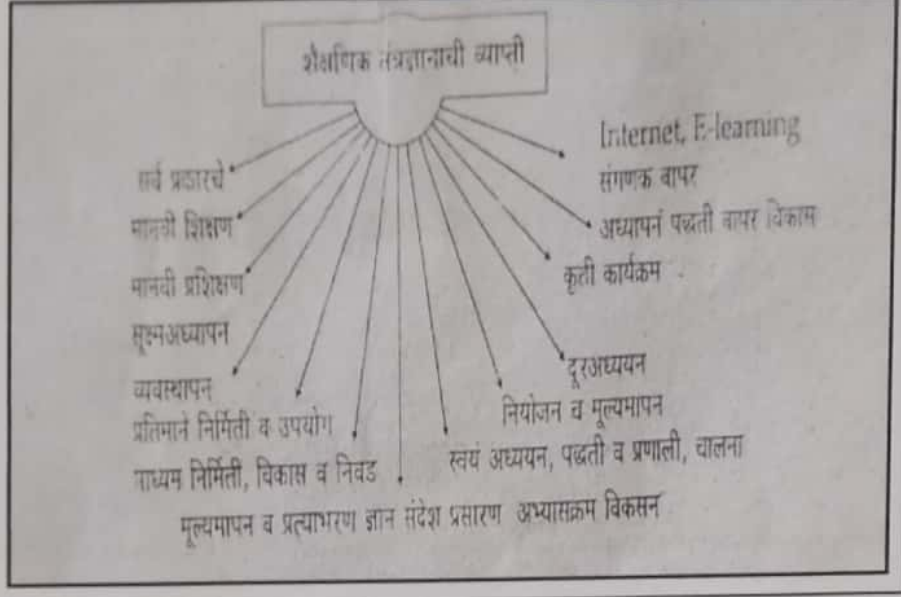

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

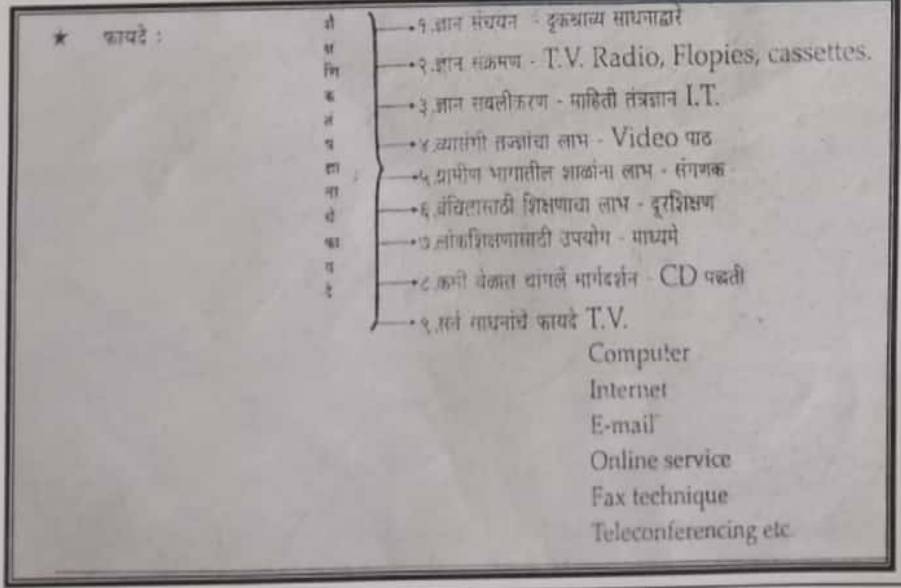
Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

• शैक्षणिक तंत्रज्ञानाचे कार्य / महत्व

• फायदे

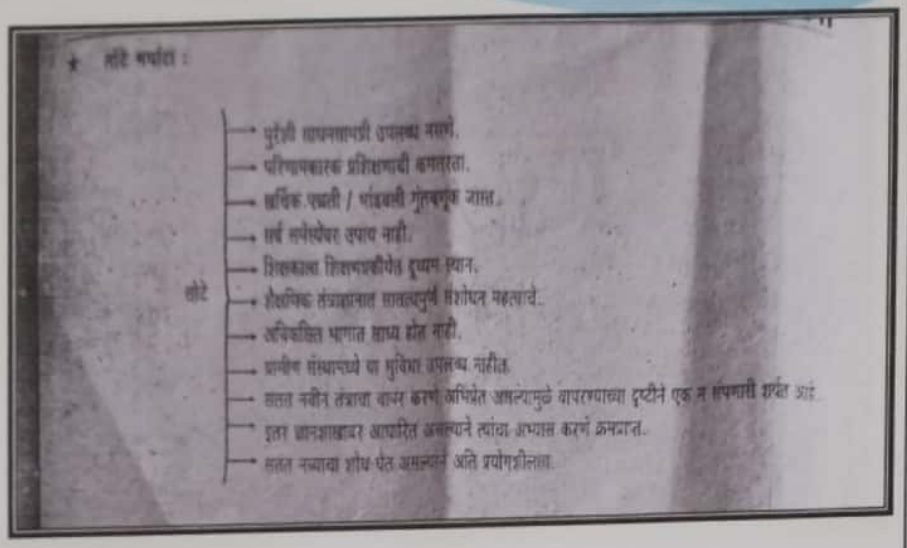

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

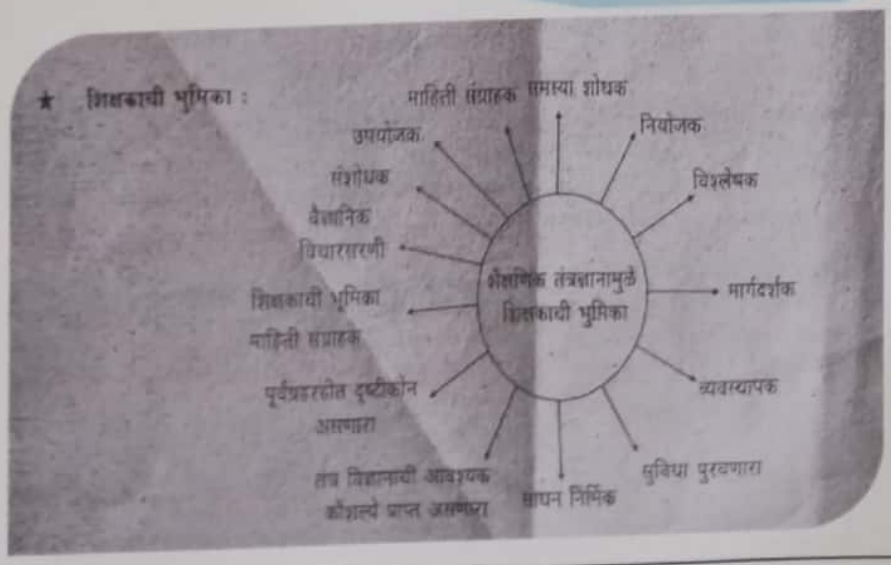
Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

• तोटे मर्यादा

• शिक्षकाची भूमिका

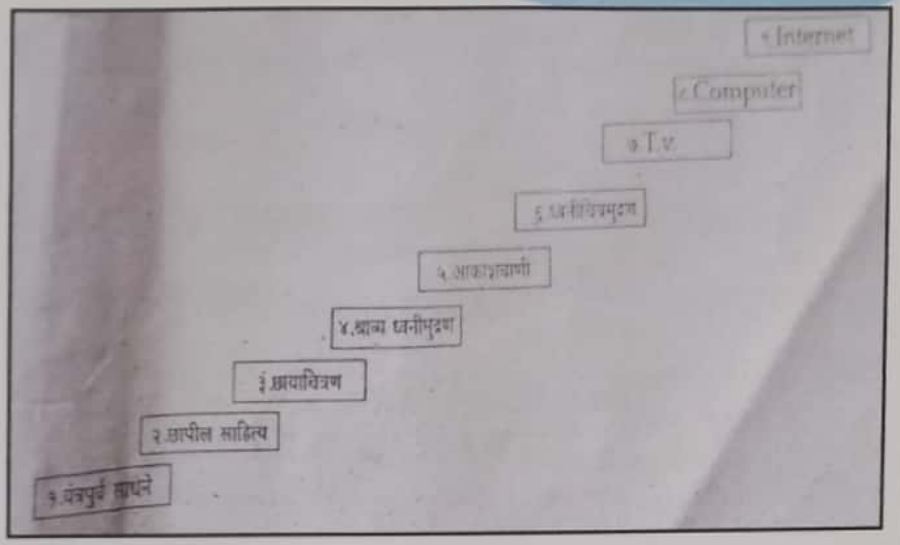

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

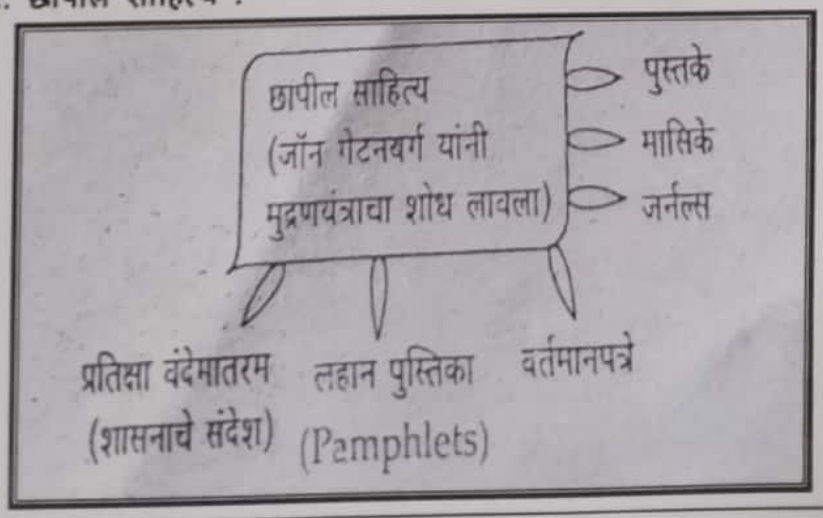
Scanned with CamScanner

• तंत्रज्ञानाच्या विकासाच्या टप्पे

१ . यंत्रपूर्व साधने :

२. छापील साहित्य :

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

३ . छायाचित्रण

•छायाचित्रणाचा शिक्षणात उपयोग

४ . श्राव्य ध्वनीमुद्रण

५ . आकाशवाणी

- रेडीओचा शिक्षणात उपयोग

६ . ध्वनीचित्र मुद्रण

७. दुरदर्शन
•औपचारिक शिक्षणात दुरदर्शनचा उपयोग
•औपचारिक शिक्षणात टि.व्ही चा उपयोग

८ . संगणक

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

S.N.D.T. Women's University, Mumbai

SNDT WOMEN'S UNIVERSITY
Estb:1916

एस.एन.डी.टी. विद्यापीठ मुंबई संलग्नित
आर.एफ.एन.एस.शिक्षणशास्त्र महिला महाविद्यालय अक्कलकुवा

संस्थेचे संस्थापक आदरणीय श्री.प्रकाश बी.पाटील
(अप्पासाहेब पाटील)

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

महविद्यालयातील प्राध्यापक वर्ग

प्राचार्या डॉ.ज्योती लष्करी

प्रा.योगिता चौधरी

प्रा.जमिला वळवी

प्रा. वर्षा वसावे

प्रा. पुनम माळी

प्रा.गणेश चौधरी

प्रा. कैलास पाटील

प्रा.पवन व्ही.गावीत

प्रा. के.व्ही.गावीत

Structure of Two-year B.Ed. Program (Revised Yearly Program From 2020-22)

Faculty name: Education,

Program Name: Bachelor of Education (B. Ed.)

(Two Years, Yearly Program W.E. From batch 2020-22)

B.Ed. First Year

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

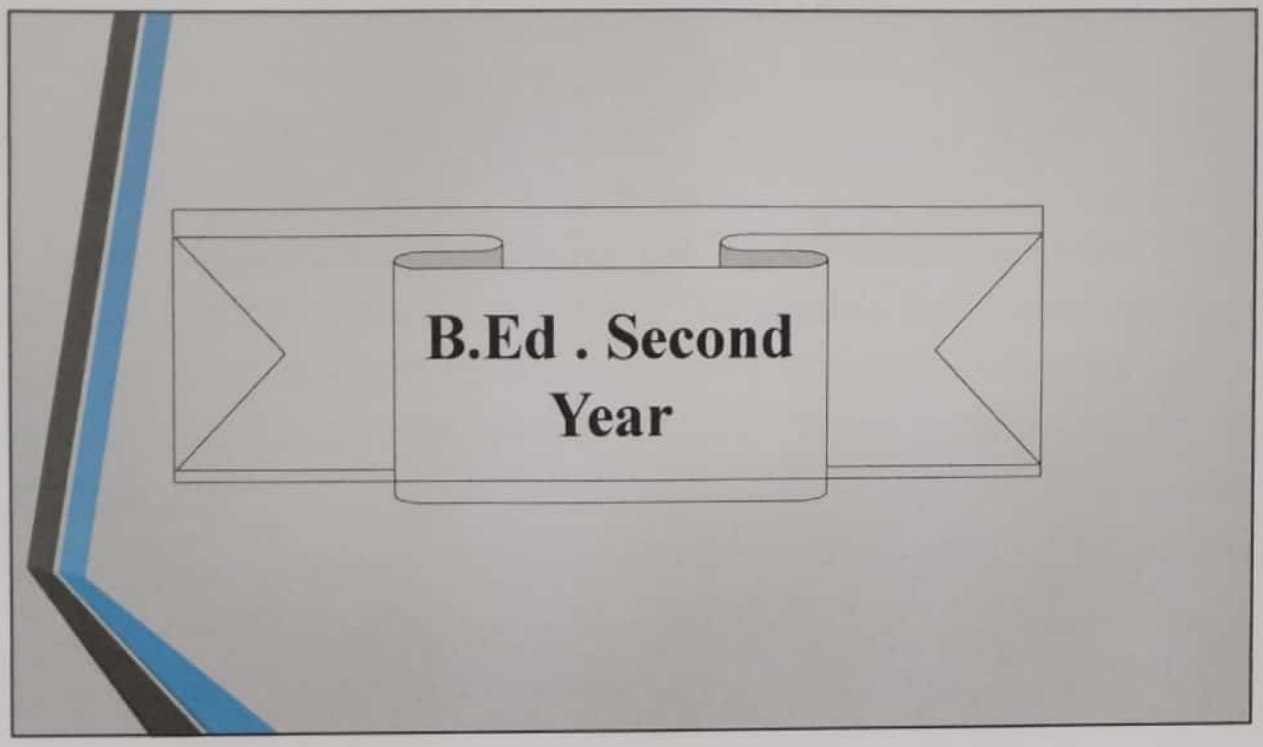
Course Code	Course No	Title of the Courses	Total Hours	Cr	Internal	External	Total Marks
Perspectives in Education							
1001	1	Childhood and Growing Up	60	4	25	75	100
1002	2	Contemporary India and Education	60	4	25	75	100
1003	3	Critical understanding of ICT	60	4	25	75	100
1004	4.	Learning and Teaching	60	4	25	75	100
1005	5.	Language across curriculum	60	4	25	75	100
Pedagogic Studies							
6:Subject Education I			60	4	25	75	100
1101	6:1	English Language Education					
1102	6:2	Gujarati Language Education					
1103	6:3	Hindi Language Education					
1104	6:4	Marathi Language Education					
1105	6:5	Sanskrit Language Education					
1106	6:6	Urdu Language Education					
1107	6:7	Mathematics Education					
1108	6:8	Commerce Education					
7: Subject Education II			60	4	25	75	100
1109	7:1	Book Keeping and Accountancy Education					
1110	7:2	Economics Education					
1111	7:3	Geography Education					
1112	7:4	History Education					
1113	7:5	Social Science Education					
1114	7:6	Science and Technology Education					
1115	7:7	Music Education					

Course Code	Course No	Title of the Courses	Total Hours	Cr	Internal	External	Total Marks
Enhancing Professional Capacities							
1301	EPC1	Skill Development Program Micro-teaching Integration Lesson	60	2	25 25		50
1302	EPC2	Teaching -learning Competency Reading and Reflecting on Texts Preparation for constructivist teaching-learning	60	2	25 25		50
1303	EPC3	Learning to use computer	60	2	50	-	50
1304	EPC 4	Understanding the Self	60	2	50	-	50
1305	EPC 5	Drama and Art in Education	60	2	50	-	50
Engagement with Field							
1401	EWF 1	Practice Teaching (4 Lessons)	60	2	50	-	50
		TOTAL (Theory +Practical)	780	40	475	525	1000

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Course Code	Course No	Title of the Courses	Total Hours	Cr	Internal	External	Total Marks
Perspectives in Education							
2008	8	Assessment for Learning	60	4	25	75	100
2009	9	Knowledge and Curriculum	60	4	25	75	100
2010	10	Creating an Inclusive School	60	4	25	75	100
2011	11	Gender, School and Society	60	4	25	75	100
Course Code	Course No	Optional Course	60	4	25	75	100
2201	12:1:	Peace Education					
2202	12:2:	Guidance and Counselling					
2203	12:3:	Sustainable Development					
2204	12:4:	Human Rights Education					
Enhancing Professional Capacities							
2306	EPC6	Research Project	60	2	50	-	50
2307	EPC 7	Portfolio	60	2	50	-	50
Engagement with Field							
2402	EWF 2	Practice Teaching (12 Lessons) and Internship (20 Weeks)	480	16	400	- -	400
		TOTAL (Theory +Practical)	900	40	625	375	2000

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Note

Optional Courses in Second Year: Peace Education/ Guidance and Counselling/Sustainable development/ Human Right Education can be offered by students from other faculty in choice-based system.

Duration : The B.Ed. program shall be of the duration of two academic years.

Working days:

210 working days each year exclusive of period of examination and admission.

- Minimum 36 hrs in a week, physical presence in the institute of student teacher is necessary.
- The minimum attendance of student-teachers shall have to be 80% for all course work and practicum, and 90% for school internship.

Medium of Examination :

- The medium of examination shall be Marathi, Hindi, English and Gujarati irrespective of the medium of instruction. Medium of writing answer papers of theory courses and practical work (including school lessons) should be the same.

Rules for examination : Eligibility for appearing for B.Ed. examination :

- Student teacher who has not completed successfully internal assessment will not be allowed to appear for semester examination.
- Student teacher having less than 80% attendance in any course will not be eligible for appearing for examination of the course. The principal of the college will however have discretion to condone absence up to 10% in year, for reasons to be recorded in writing or on submission of medical certificate.

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya A.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Completion of Internal Work:

- Completion of all items of internal practical work to be completed by each student as prescribed in the syllabus.
- In case the student is sanctioned absence on medical ground, she has to complete the items of internal work that she may have missed during her absence as may be re-arranged by the college in the same semester.

Class Table

Class	Percentage
First class with Distinction	70% and above
First Class	60% and above
Second Class	50% and below 60%
Pass Class	40% and below 50%

Scheme of Evaluation :

The performance of the learner shall be evaluated as internal work and external work. Internal assessment will be done with marks by way of continuous evaluation of the course areas as envisaged in the credit-based system by way of participation of learners in various practical works in the B.Ed. program.

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

आर.एफ.एस.एस.शिक्षणशास्त्र महिला महाविद्यालय अक्कलकुवा जिल्हा नंदुरबार

सूक्ष्माध्यापन कौशल्य

डॉ.ज्योती रामचंद्र लष्करी

प्राचार्या

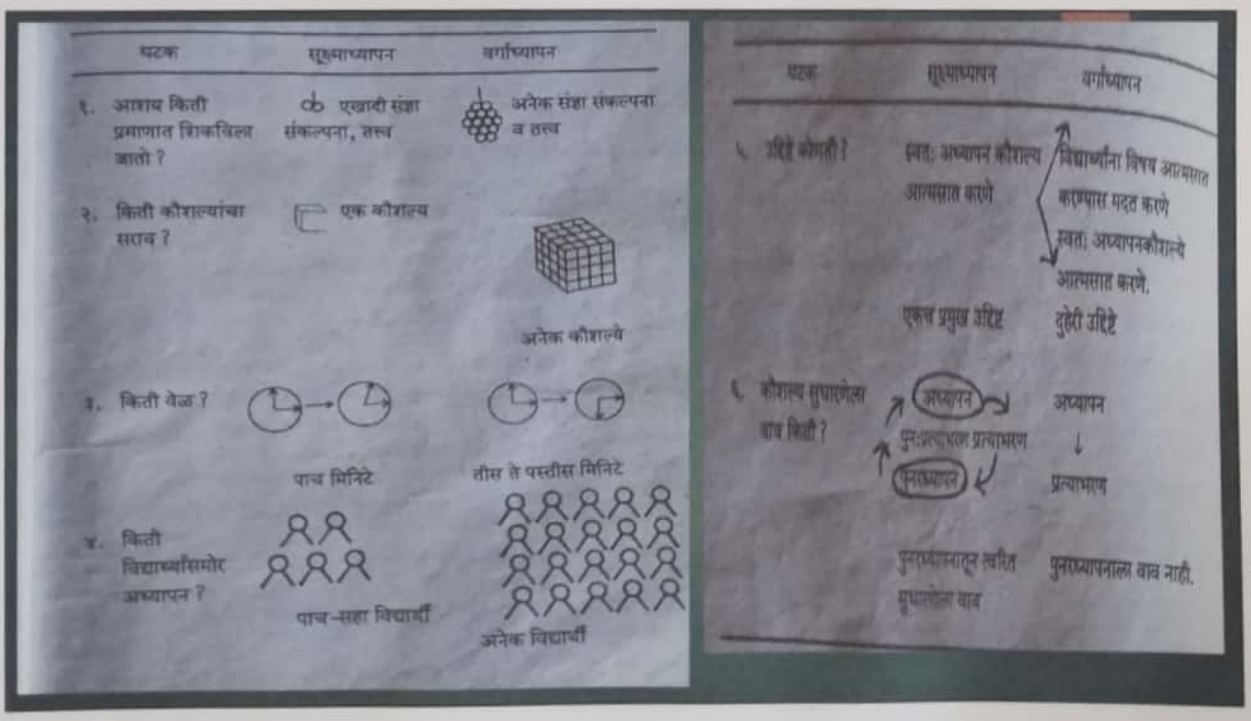
- सूक्ष्मअध्यापनाचा इतिहास
- स्टॅनफोर्ड विद्यापीठातील डॉ श्वाइट अलन यांनी प्रथम या तंत्राचा विकास १९६० ते १९७० दरम्यान केला.
- प्रथम या तंत्रात व्हिडियो टेपचा उपयोग केला जात असे.
- किंवा रेकॉर्डिंग करीत असे.
- नंतर हळूहळू सुधारणात होत बदल झाला
- यात वर्ग लहान म्हणजे संख्या कमी,वेळ कमी आशय देखील कमी असतो
- फक्त एका वेळी एका कौशल्याचे प्रशिक्षण दिले जाते.

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

१.६ सूक्ष्माध्यापन प्रक्रियेतील विविध पायऱ्या

सूक्ष्माध्यापनात प्रत्येक कौशल्याचा सराव ज्या विशिष्ट पद्धतीने करणे अपेक्षित आहे, ते खालील आकृतीत दाखवले आहे.

* सूक्ष्माध्यापनातून नेमके काय साध्य होते?

१.सूक्ष्माध्यापनातून सुरक्षित सराव मिळतो.

२.सूक्ष्माध्यापन हे विशिष्ट अध्यापनकौशल्यानंतर लक्ष केंद्रीत करण्याचे साधन.

३ सूक्ष्माध्यापन हे एक उत्तम प्रशिक्षण तंत्र आहे.

४ प्रत्याभरणातून त्वरित सुधारणेला वाव असतो.

५ आर्दश अध्यापनाबाबतचा अवबोध तयार होतो.

६ सूक्ष्माध्यापनातून नवनिर्मिती व संशोधनाला वाव आहे.

. सूक्ष्माध्यापनाचा मर्यादा

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

धन्यवाद

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

विषय:- ज्ञान आणि अभ्यासक्रम

MODULE ३:-अभ्यासक्रम संकल्पना

विषय प्रमुख :- प्रा. वर्षा वसावे

Unit १:-अभ्यासक्रमाची संकल्पना : अर्थ व स्वरुप

- अभ्यासक्रम संकल्पना
-
- अभ्यास्क्रमाचे स्वरुप
-
- अभ्यास्क्रमाचे महत्व
-
- अभ्यासक्रमाची उद्दिष्टे

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya A/P.O. Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

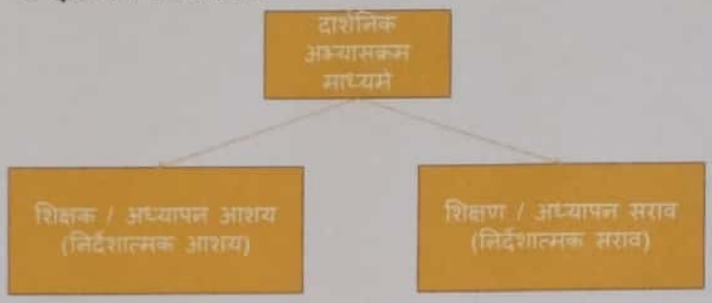
Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit २:-गर्भित व दार्शनिक अभ्यासक्रम

१.गर्भित अभ्यासक्रम

२. दार्शनिक अभ्यासक्रम

Unit ३:-अभ्यासक्रमांची गतिमानता व त्याचा शिक्षनाच्या ध्येयाशी संबंध

- अभ्यासक्रमाचा ऐतिहासिक आढावा
- अभ्यासक्रमांची गतिमानता व त्याचा शिक्षणाच्या ध्येयाशी संबंध
- अभ्यासक्रमाचे विविध प्रकार:

१.रचनेवरून → समकेंद्री, शाखीय, रेषीय

२.स्तरावरून → पायाभूत, उच्च

३.ज्ञानावरून → विद्याशाखीय, आंतरविद्याशाखीय, विषयकेंद्री

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

४.कॅंद्रियकरणावरून → विद्यार्थीकेंद्री
→ कृतीकेंद्री

५.स्वरुप व हेतूवरून → पारंपारिक
→ व्यावसायिक

Unit ४:-अभ्यासक्रम,पाठ्यक्रम व पाठ्यपुस्तक यांचा संबंध

अभ्यासक्रम पाठ्यक्रम संकल्पना

अभ्यासक्रम पाठ्यक्रम अर्थ व संबंध इंगजीतुन :

- अभ्यासक्रम Curriculum हा शब्द
- पाठ्यक्रम - Syllabus हा शब्द
- Curriculum हा लॅटिन शब्द - अर्थ - पळण्याची धावपट्टी
- ब्रुबेचरच्या मते - शर्यतीचे मैदान असा अर्थ आहे .

अभ्यासक्रम पाठ्यक्रम सहसंबंध -

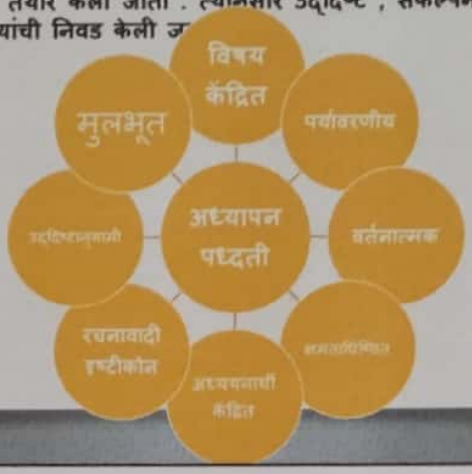
Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit ५:-अभ्यासक्रम विकसनाचे विविध दृष्टीकोन

अभ्यासक्रम विकसनाचे विविध दृष्टीकोन आहेत. त्या आधारावर अभ्यासक्रम तयार केला जातो . त्यानसार उद्दिष्टे , संकल्पना पाठ्यवस्तू यांची निवड केली ज

Unit ६:-अभ्यासक्रम विकसन,पाठ्यपुस्तक निर्मिती व संशोधन यात खालील मंडळांची भूमिका

१.राष्ट्रीय शैक्षणिक व संशोधन परिषद(NCERT)

२.राज्य शैक्षणिक व संशोधन परिषद (SCERT)
- अभ्यासक्रम विकसनात SCERT ची भूमिका :
- पाठ्यपुस्तक निर्मितीत SCERT ची भूमिका :
- संशोधन आणि SCERT:

३.SSC/CBSE/ICSE बोर्डस:
SSC बोर्डची भूमिका

४.पाठ्यपुस्तक मंडळ (बालभारती)

५.CBSE बोर्ड (केंद्रिय माध्यमिक मंडळ)

६.ICSE बोर्ड : (भारतीय माध्यमिक शिक्षण प्रमाणपत्र)

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit ७:-अभ्यासक्रम विकसनाची प्रक्रिया

अभ्यासक्रमाचा विकास संकल्पना :

अभ्यासक्रम विकासाची चार अंगे(घटक प्रमुख)

अभ्यासक्रमाची प्रतिमाने

1. 'हिलदा ताबा' अभासक्रमाचे प्रतिमान
2. प्रशासकीय प्रतिमान

अभ्यासक्रम विकसनाच्या प्रक्रियेत पयर्यांचा समावेश होतो

1. अभ्यासक्रम बांधणीमधील प्रश्न उत्तर
2. स्त्रोतांचा विचार
3. प्रमुख मध्यस्थांतून दृष्टिकोनांची निवड
4. बाह्य प्रभावावर प्रतिक्रिया :
5. सामान्य उदबोधनाचे निश्चितीकरण
6. अभ्यासक्रम रचना
7. अंतिम सामुदा
8. अभ्यसक्रम कार्यान्वित करणे
9. अभ्यासक्रम मूल्यमापन

❖ **अभ्यासक्रम विकसन प्रक्रिया**

५.अभ्यासक्रमाची एकत्रित बांधणी व मसुदा

एकत्रित समुदा तयार करणे

४.अध्ययन परिस्थितींची निवडव संघटन

ध्येय उददिष्टानुसार आशयज्ञानानुसार अध्ययन परिस्थितींची निवड करणे एकत्रिकरण करणे

३. मुलभूत संकल्पनांचे संघटन व विविध विषयांतर्गत एकात्मता

प्रत्येक विषयातील अभ्यासक्रमाच्या उददिष्टानुसार मुलभूत संकल्पनांचे संघटन व विविध विषयामध्ये एकात्मता

२.आशयज्ञान व विविध विषयांची निवड

कोणते विषय आवश्यक त्यातून आशयज्ञान काय ?

१.ध्येय व उददिष्टांची

अभ्यासक्रम का, कोणासाठी तयार करावयाचा ? साध्य काय ?

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

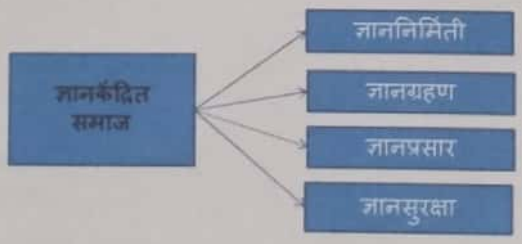
विषय : - ज्ञान आणि अध्यापनक्रम

MODULE २ :- शिक्षणाचे सामाजिक अधिष्ठान

विषय प्रमुख :- प्रा. वर्षा वसावे

Unit १:-ज्ञानकेंद्रित समाजाची संकल्पना अर्थ व स्वरूप

*संकल्पना

*स्वरुप

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

* ज्ञानकेंद्रित समाजातील शिक्षणाची पद्धत

अ) अभ्यासक्रम
ब) अध्यापन पध्दती
क) शिक्षणाची ध्येय
ड) अध्यापनाची अंगे

* ज्ञानकेंद्रित शिक्षण पध्दतीची वैशिष्टये

*अध्यापन व अध्ययनाचे स्वरुप व उद्देश

Unit २:- संस्कृती व आधुनिकता यांची संकल्पना

*संस्कृति

*संस्कृतीचे स्तर / प्रकार

१)भौतिक
२)सामाजिक
३)अध्यात्मिक

*संस्कृतीची वैशिष्टये

*सांस्कृतिक विविधतेची कारणे

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

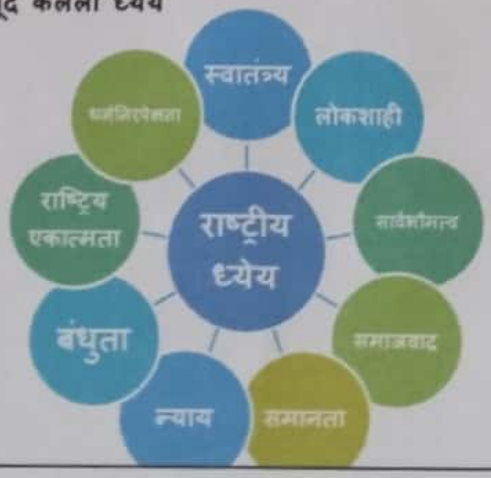
Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

- परंपरागत व आधुनिक संस्कृति
- आधुनिक संस्कृति
- संस्कृति व शिक्षण यांचा परस्पर संबंध
- आधुनिक सांस्कृतिक बदलाचा शिक्षणावर झालेला परिणाम
- भारतीय संस्कृती
- सांस्कृतिक परिवर्तने
- सांस्कृतिक परिवर्तानातील अडथळे
- सांस्कृतिक संदर्भात शिक्षणाची भूमिका
- आधुनिकता (आधुनिकीकरण)
- आधुनिकिकराणाचे स्वरुप
- स्वरुप
- आधुनिकतेचा शिक्षणावर परिणाम
- आधुनिक तंत्रविज्ञान व शिक्षण
- आधुनिकतेमुळे भारतीय समाजातील अनुकूल बदल

Unit 3:- भारतीय सविधानातिल मुल्य व त्यांचे शैक्षणिक उपयोजन

- भारतीय संविधानातील समाविष्ट ध्येये
- राज्यघटनेत नमूद केलेली ध्येय
- तत्वे
- जीवन कौशल्ये

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya A/P.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit ४:- संकल्पना व शैक्षणिक उपयोजन

१)राष्ट्रीयत्व / राष्ट्रीय एकात्मता
- विध्यार्थ्यांमधील अपेक्षित वर्तन
- मुल्यसंवर्धनासाठी उपक्रम

२)वैश्विकता
- ❖ विध्यार्थ्यांमधील अपेक्षित वर्तन
- ❖ आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य शिक्षण देण्याची गरज
- ❖ शाळेतून आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य , हे मूल्य रुजविण्याची माध्यमें / मार्ग मूल्य संवर्धन व शिक्षकाची भूमिका

३)धर्मनिरपेक्षता
- ❑ शैक्षणिक उपयोजन

४)बहुसांस्कृतित्व
- ➢ बहुसांस्कृतित्वाचे **विविध प्रकार**

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

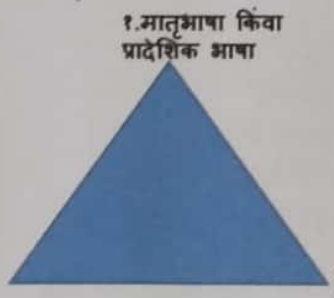
Scanned with CamScanner

- बहुसंस्कृतित्व व शिक्षणाचा सहसंबंध
- बहुसंस्कृतिक शिक्षणाचे अभिगम

५)बहुभाषावाद
- ✓ भाषावादाचे महत्व

- ✓ बहुभाषावादाचे महत्व
- ✓ बहुभाषावादाचे प्रकार
- ✓ बहुभाषावादातील त्रिभाषा सूत्र

- ✓ वर्गातील बहुभाषा

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Thank You

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

अध्ययन म्हणजे

अध्ययन म्हणजे

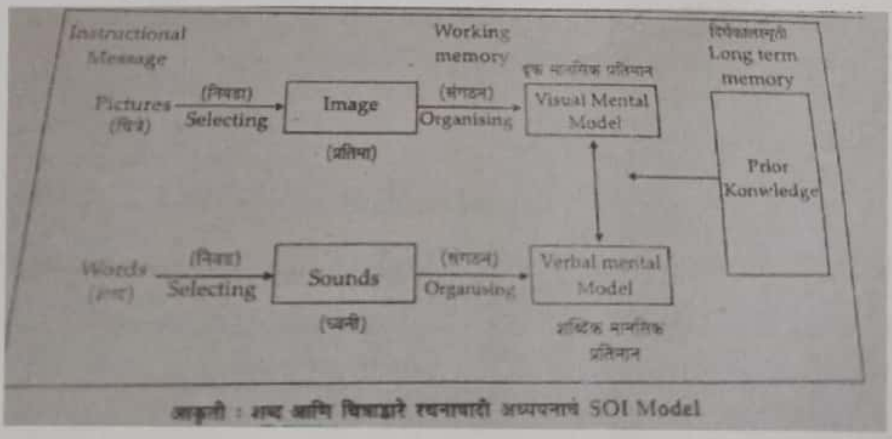
- एक निरंतन चालणारी प्रकिया
- वर्तनबदलाशी निगडीत
- सभोवतालच्या वातावरणानुसार बदल
- परिपक्वता ने होणार बदल किंवा तात्पुरत्या बदलांना स्थान नाही
- शारिरीक,सहज, नैसर्गिक बदल
- सराव,पुनरावृती व त्यामुळे होणारे प्रगतीदर्शक,वर्तनपरीवर्तन महत्वाचे

बोधात्मक संरचनेसाठी mayer या शास्त्रज्ञाने १९९६-१९९९ या दरम्यान SOI Model सुचविले.

S-Selecting निवड

O- Orgnizing संगठन = SOI

I- Integrting

आकृती : शब्द आणि चित्राद्वारे रचनावादी अध्ययनाचे SOI Model

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

अध्ययन आणि अध्यापनाची संकल्पना

व्याख्या=

१. अध्ययन अशी प्रकिया आहे कि वर्तनात होणारा बदल हा सराव व प्रशिक्षण यातून येत असतो.

२ .अध्ययन अशी प्रकिया आहे. व या प्रकिये द्वारे आपल्या वर्तनात कमी अधिक प्रमाणात परंतु कायमस्वरूपी बदल घडून येत असतो .

३. अध्ययन म्हणजे व्यक्तीला जशी समोर वेळ आहे व त्या परिस्थितीत करावयाचे वर्तन होय.

अध्ययन = Learning is permenant change in behaviour

एखाद्या प्रसंगामुळे व्यक्तीला वर्तनात होणारा कायम स्वरूपी बदल

उदा. मेणबती ⟶ चटका बसने दुसऱ्या वेळी मेणबती हात न लावणे

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

सर्व समावेशक शाळेची निर्मिती

प्रा. पूनम गोरख माळी

सर्व समावेशक शिक्षण

व्याख्या

थामस = समावेशक म्हणजे शिक्षण पद्धततीच्या मुख्य धारेत सर्वांचा शिकवितानासामान्य शिक्षणाच्या चौकटीत शिकविले गेले पाहिजे हे ओळखून सर्व शिक्षकांची जबाबदारी आहे .

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

समावेशक शिक्षण म्हणजे काय

1. सर्वांना शिक्षणात सहभागी करून घेणे
2. सर्वांना शिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करणे
3. गरजानुसार शिक्षण देणे
4. मुलांच्या क्षमता अक्षमतांच्याविचार करणे
5. शिक्षण सर्वदूर उबलब्ध करणे
6. आवडीनुसार व कुवतीनुसार शिक्षण देणे
7. दर्जेदार व उपयोगी शिक्षण देणे

उद्दिष्ट

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

समकालीन भारत आणि शिक्षण

प्रा वर्षा वसावे

Course 1002

सद्यस्थितीतील भारतीय समाजाचे स्वरूप

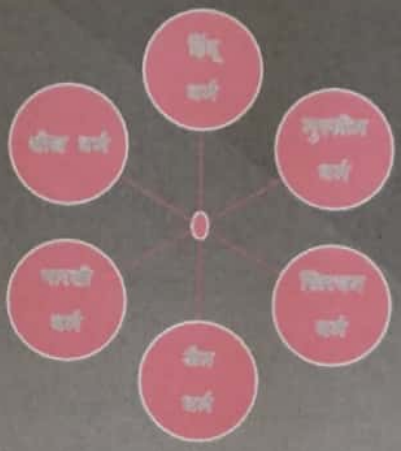
१ बहुधार्मिक
२ बहुभाषिक
३ बहुसांस्कृतिक
४ ग्रामीण
५ शहरी

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

बहुधार्मिक भारतीय समाज

बहुसंस्कृतित्वाचे विविध प्रकार

१ मानववंश
२ धर्म
३ भाषा
४ सामाजिक आर्थिक स्तर
५ लिंगभाव
६ वय
७ अपवादात्मक

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Thank You

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

सर्जनशील म्हणजे काय ?

- सर्जनशीलता म्हणजे अनुभवांची जोडणी नवीन आणि भिन्न रचनेच्या नमुन्यात करणे – टेलर

ज्ञान संग्रह कल्पनाशक्ती व मूल्यमापन यांची परिणती म्हणजे सर्जनशीलता होय. थानॅस

सृजनशीलता अर्थ व स्वरूप

अर्थ:

सर्जनशिलता या संज्ञेतील

सर्जन या शब्दाचा उगम

सृज – सर्जत या धातूत आहे

सर्जनशीलता → सर्जन → सृज सर्जते

एखादी व्यक्ती सर्जनशील असते म्हणजे नवनिर्मिती करणे हा तिचा स्थायीभाव असते

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

MODULE 4- अध्ययनार्थीची वैशिष्टये आणि अध्ययनासाठीची भूमिका

विषय प्रमुख- प्रा. योगिता चौधरी

Unit १ – व्यक्तीमत्त्व संकल्पना

१.१ व्याख्या

१.२ स्वरुप

व्यक्तिमत्व – शरीर + मानस + स्वभाव + चारित्र्य

१.३ विकास

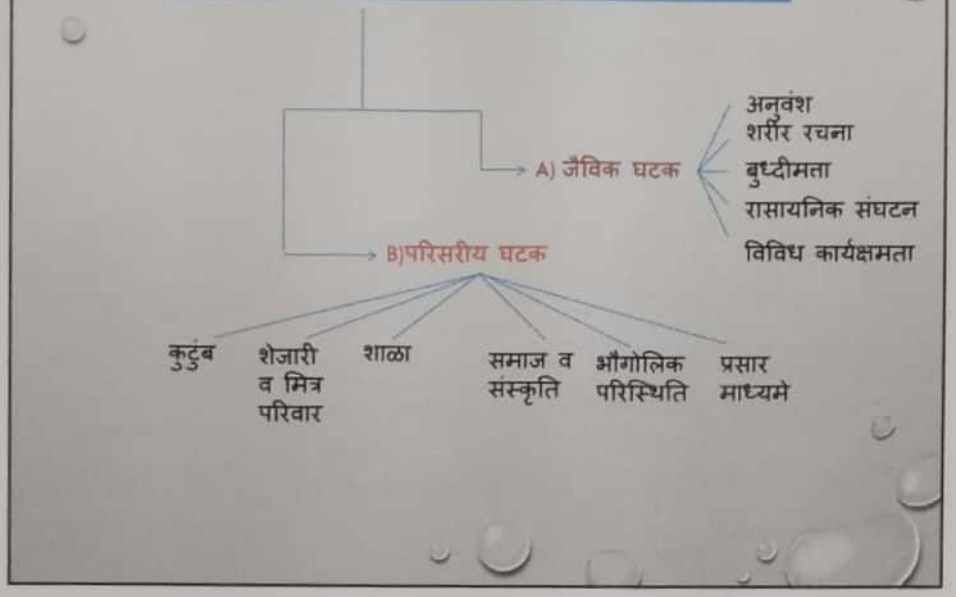
Personality = Nature X Nurture
व्यक्तिमत्व = अनुवंश X परिस्थिति
Personality = Heredity X Enviironment

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक

१.५ स्वसंकल्पना

स्वसंकल्पना

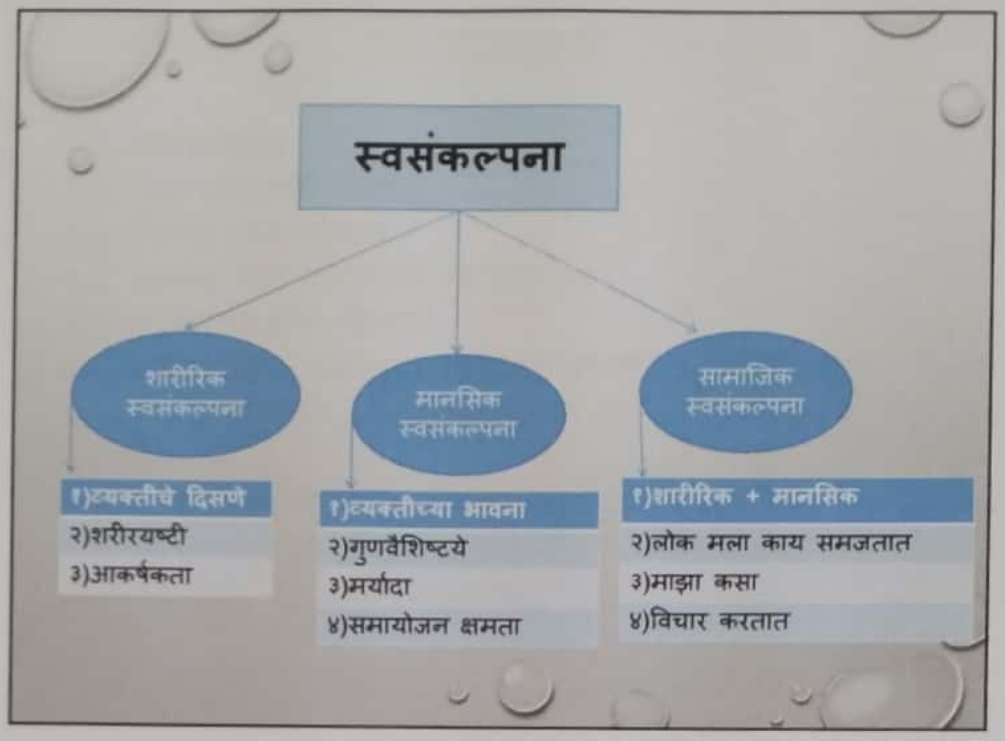
मी कोणीतरी आहे
माझ्या भावना
माझा विश्वास
माझी मूल्ये
माझ्या कल्पना
माझी गुणवैशिष्ट्ये
माझ्या मर्यादा

इत्यादींची जाणीव

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

१.६ व्यक्तिमत्व व स्वच्या विकासात शाळेची भूमिका

१.७ नेतृत्व संकल्पना

१.८ नेतृत्वाची कार्य

१.९ नेतृत्वासाठी आवश्यक गुण

१.१० नेतृत्वाचा विकास

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit 2 – समायोजनाची संकल्पना

२.१ समायोजन
२.२ समायोजनाचे प्रकार
२.३ विषय समायोजन
२.४ विषम समायोजनाचे कारणे
२.५ आत्मसंरक्षण यंत्रणा
२.६ समायोजन साधण्यासाठी शिक्षणाची भूमिका
२.७ कुमारावस्थेतील विद्यार्थ्यांच्या समायोजनातील समस्या
२.८ शाळेची भूमिका व शिक्षकाची भूमिका
२.९ कुमार अवस्थेतील विद्यार्थ्यांच्या समायोजनाच्या समस्यांमध्ये कुटुंबाची भूमिका

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

विषय - लिंगभाव शाळा आणि समाज

MODULE ४ - लैंगिक समानता व महिला सक्षमीकरणासाठी शिक्षण

विषय प्रमुख - प्रा. जमीला वळवी

Unit १ - शाळेची भूमिका

लिंगसमभावाकरिता शाळेची भूमिका :-

शा
- अंतर्गत सुरक्षितता
- स्वतंत्र स्वच्छातागुहे

ळे
- स्वच्छतेची सवय
- संस्था प्रवेशासाठी ओळखपत्र

ची
- महिलांसाठी दूरध्वनी मदतसेवा
- वसतीगृह सुविधा

भू
- परिवहनसुविधा
- नियमित वैदयकीय तपासणी
- मुलींसाठी कल्याणकारी योजनांची अमलबजावणी
- नियमित शिक्षक - पालक मेंळावा

मी
- महिला तक्रार कक्ष
- लैंगिक छळ प्रकरणी उपाय - योजना

का
- सुरक्षित व प्रोत्साहनात्मक वातावरण
- पुरेशी प्रकाशव्यवस्था

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

•कक्ष लैंगिक छळ प्रकरणी उपाययोजना

१)सुरक्षित व प्रोत्साहनात्मक वातावरण
२)पुरेशी प्रकाशव्यवस्था
३)अंतर्गत सुरक्षितता
४)स्वतंत्र स्वच्छतागृहे
५)स्वच्छतेची सवय
६)संस्था प्रवेशासाठी ओळखपत्र
७)महिलांसाठी दूरध्वनी मदत सेवा
•शाळेची भूमिका
८)वसतिगृह सुविधा
९)परिवहन सुविधा
१०)नियमित वैद्यकीय तपासणी
११)मुलींसाठी कल्याणकारी योजनांची अमलबजावणी
१२)नियमित शिक्षक पालक मेळावा
१३)महिला तक्रार कक्ष
१४)लैंगिक छळप्रकरणी उपाययोजना

Unit ६ - विद्यार्थिनिसाठी विशेष प्रशिक्षण : किशोरावस्था शिक्षण , जीवनकौशल्य शिक्षण व स्वसंरक्षण

१) किशोरावस्था शिक्षण

•किशोरावस्था शिक्षनातिल घटक
१)शेजार / कुटुंबाची संस्कृती
२) बदलेल्या मुल्यांविषयी जाणीव
३)योग्य / अयोग्य यांची निवड
४)गैरसमजुती / अंधश्रध्दा दूर करणे
५)शारीरिक बदलांची माहिती
६)लैंगिक शोषणाबद्दल माहिती
७)पोशाख व राहणीमान
८)लैंगिक शिक्षणाचे महत्त्व
९)सदवर्तनाची गरज
१०)भेटीगाठीसाठी संबंधी नियम

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

•किशोरवस्था शिक्षणात पालकाची भूमिका

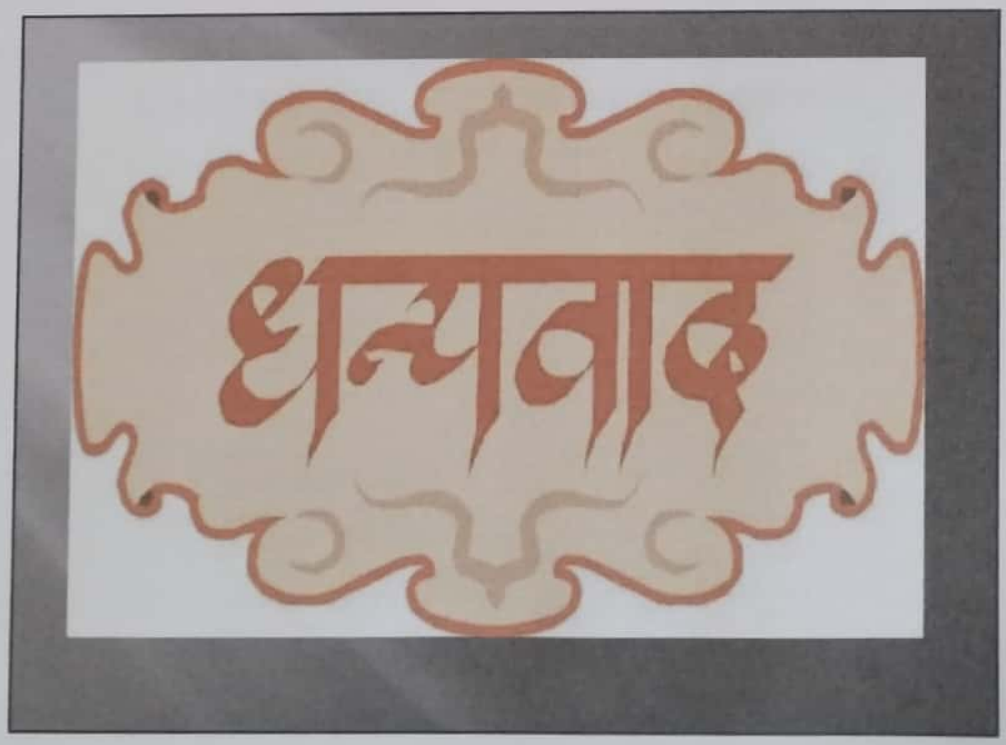
•जीवन कौशल्य शिक्षण

१)स्वची जाणीव
२)समानुभूती
३)समस्या निराकरण
४)निर्णय घेणे
५)प्रभावी संप्रेषण
६)चिकित्सक विचारप्रक्रिया
७)सर्जनशील विचारप्रक्रिया
८)आंतरव्यक्ती संबंध
९)समायोजन भावनांचे
१०)ताणतणावांचे समायोजन

•जीवनकौशल्य शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका

•स्वसंरक्षण

•स्वसंरक्षण उपक्रमाचे उद्दिष्टे
१)महिलांना/ मुलींना सक्षम बनविणे.
२)कोणत्याही शारीरिक हल्ल्या विरुध्द संरक्षण करण्यास तयार करणे.
३)स्वत:वरील आत्मविश्वासाची बांधनी करणे ज्यामुळे स्वत:चा विकास साधता येईल.
४)स्वसंरक्षण प्रशिक्षणाव्दारे स्वत:च्या क्षमता व सामर्थ्य वृध्दिगत करणे

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

विषय - लिंगभाव शाळा आणि समाज

Module 3 - महिला सक्षमीकरणाच्या चळवळी व घडामोडी

विषय प्रमुख - प्रा. जमीला वळवी

Unit १- महिला सक्षमीकरणाची संकल्पना , महत्त्व , पैलू

- **महिला सक्षमीकरणाची संकल्पना -**
- **महिला सक्षमीकरण**
  - १)वैयक्तिक
  - २)सामाजिक
  - ३)आर्थिक
  - ४)राजकीय
  - ५)सर्व संधी विनावंचित
  - ६)भेदभाव - शिवाय प्रगति
  - ७)विकास आणि फक्त विकास
  - ८)सर्वांगीण विकास
  - ९)भेदभाव विरहित
  - १०)सरंक्षण
  - ११)मानसिक

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

- **महिला सक्षमीकरणाचे महत्त्व**
  १)निकोप नागरिक निर्मिती साठी
  २)समस्या निराकरण
  ३)विकासासाठी दृष्टिकोन बदल
  ४)आर्थिक विकास
  ५)आदर्श माता
  ६)सामाजिक दर्जा उंचावण्यासाठी
  ७)व्यवसाय विकास
- **पैलू**
- **समाजाचा एक अविभाज्य घटक**
- **लोकशाहीचा कणा**
- **समान संधी**

- **महिला संस्कृतीच्या संरक्षक व संवर्धक**

१) वैयक्तिक सक्षमीकरण

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

२) सामाजिक सक्षमीकरण

३)आर्थिक सक्षमीकरण

४)शारीरिक सक्षमीकरण
1. आहार
2. आरोग्य

•शारीरिक सक्षमीकरण

५)मानसिक सक्षमीकरण

६)राजकीय सक्षमीकरण

७)स्व-प्रतिष्ठेची जाणीव

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit ४-स्वातंत्र्योत्तर काळातील विविध सुधारणा चळवळी

१)हिंदू विवाह कायदा - १९५५

अ)लग्नाचे वय
ब)भेट वस्तूंची यादी
क)लग्नाचे अपेक्षीत वय
ड)विवाहाची नोंदणी
इ)लग्न हा स्वेच्छा निर्णय
फ)एक पति / एक पत्नीव्रत

२)हिंदू दत्तक व संगोपन / पोटगी कायदा - १९५६

अ)विधवा सुनेस पोटगी मागता येते
ब)अविवाहित मुलगी,लहान मुले व आई वडिलांना पोटगीचा हक्क
क)पत्नीस पोटगी
ड)अवलंबून असलेल्यास पोटगी

३)हुंडा प्रतिबंध कायदा १९६१

अ)हुंडा म्हणजे काय ?
ब)भेटवस्तू हुंडा नाही
क)हुंडा देणे- घेणे गुन्हा
ड)हुंडा परत करणे
इ)लग्नातील सप्रेम भेटीची यादी कशी कराल ?
फ)हुंड्या संबंधी महत्त्वाचे खटले.

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

विषय - लिंगभाव शाळा आणि समाज

Module - २
महिला शिक्षण व सबलीकरणातील मर्यादा

विषय प्रमुख – प्रा. जमीला वळवी

Unit १ - महिला सक्षमीकरणाशी संबंधित समाज

१) कुटुंब/ पालक/ पितृसत्ताक पद्धती (पुरुष प्रधान)
२) जातव्यवस्था
३) संस्कृती व धर्मविषयक सनातनी धोरण
४) आर्थिक कारणे
५)महिला विषयक सामाजिक दृष्टीकोन
६) सर्व स्तरावर निवडून आलेले प्रतिनिधी, नेते व राजकारणी इ.
७) पोलीस कर्मचारी आणि लिंगभाव संवेदनशीलता
८) प्रशासकीय/रोजगार विभाग
९) माध्यमे आणि तंत्रज्ञान
१०) कायदे आणि न्यायपालिका/ संस्था

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

११) हिंसेस चालू ठेवणाऱ्या संख्या - कुटुंब शाळा, कामाचे ठिकाण, माध्यमे (मुद्रण आणि इलेक्ट्रॉनिक)

१) कुटुंब
२) लैंगिक अत्याचार
३) तोंडी भावनिक अत्याचार
४) आर्थिक अत्याचार

* शाळा व कामाची ठिकाणे
*माध्यमे

१२) एनजीओज व नागरी समाज

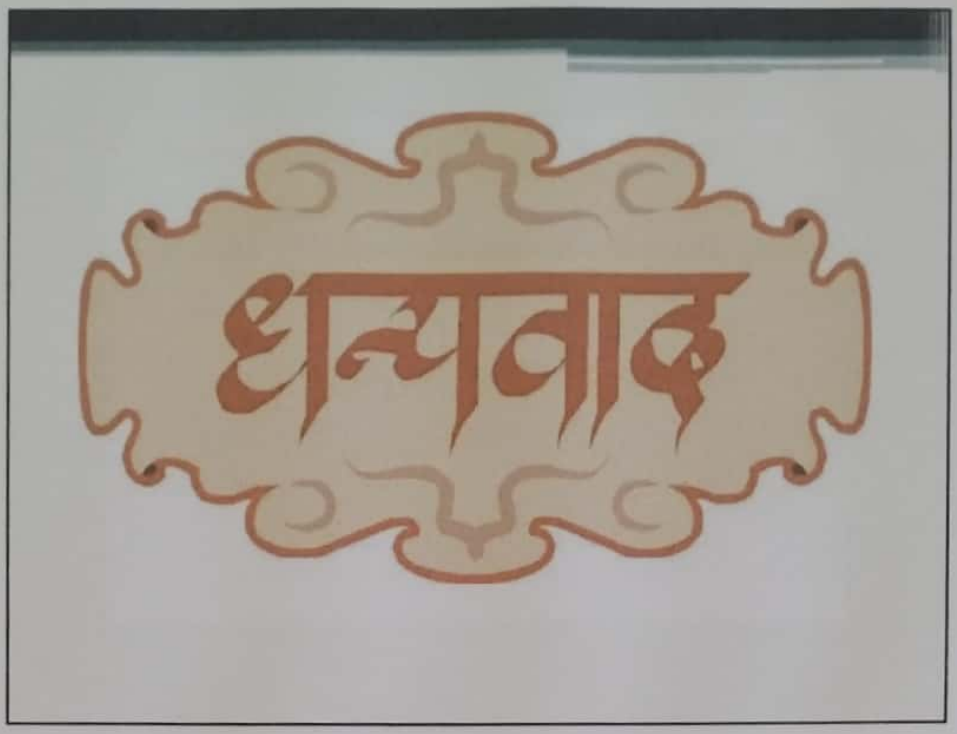
Unit २- भारतातील महिला शिक्षणातील अडथळे

१)शाळेतील असुविधा, अपुऱ्या भौतिक सुविधा दुर्गम भाग यामुळे शिक्षणात असणाऱ्या धारणा व स्वीकार/ प्रवेश
२) पारंपरिक पुरुषप्रधान मानसिकता आणि भेदभाव
३) महिलांच्या क्षमता व बुध्दिमत्तेविषयक चुकीचे अंदाज
४) स्त्री कामगाराचे (कष्टाचे)(अवमूल्यन)(अधोमुल्यन)
५) शाळेतील लैंगिक छळ व हिंसा
६) शैक्षणिक व करियर संधिमध्ये लिंग भूमिकेस दिले जाणारे उत्तेजन
७) शालेय प्रणालीतील गर्भित अभ्यासक्रम पाठ्यपुरगक व संद्य शिक्षकांची अभिवृत्ती याद्वारे लिंगभेद भाव चाकोरीबद्धता यास दिले जाणारे उत्तेजन

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

विषय – लिंगभाव शाळा आणि समाज

Module –I - लिंगभावाची संकल्पना , लिंगभावविषयक वादाचे मुद्दे आणि संबंधित शिफारशी

विषय प्रमुख – प्रा. जमीला वळवी

Unit १- संकल्पना : लिंगभाव,लिंगजात,लैंगिकता, पितृसत्ताक पध्दती पौरुषत्व आणि स्त्रीवाद,लिंगभेद, लिंगभाव चाकोरीबध्दता

अ)लिंगभाव – लिंगभाव संवेदनशीलता

ब)लिंगजात –

क)लैंगिकता-

ड)पितृसत्ताक पध्दती-

इ)पौरुषत्व आणि स्त्रीवाद – पूर्वापार अपेक्षित असलेले पौरुषत्व

- **स्त्रीवाद म्हणजे काय ?**
  - अ) शाळेत
  - ब) कुटुंबात
  - क) समाजात

ई)लिंगभेद-

अभिरुचि संदर्भात लिंगभेद

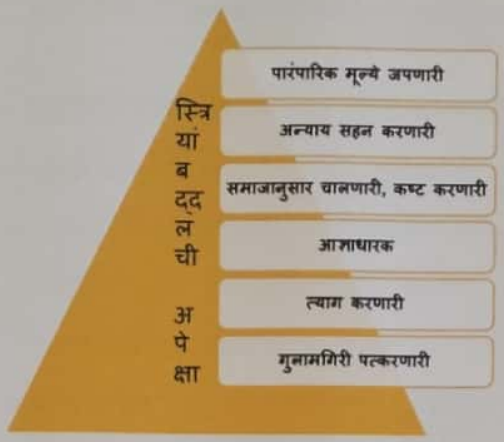
पुरुष	संशोधनाधारित	स्त्री

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

फ) लिंगभाव चाकोरीबध्दता

•**लिंगभाव चाकोरीबध्दता** - दृष्टीकोनातून आदर्श स्त्री आणि पुरुष

Unit 5- महिला शिक्षण व सबलीकरण संबंधित शिफारशी

१)
अ) कोठारी आयोग (भारतीय शिक्षण आयोग) (१९६४-६६)
ब) स्त्रीशिक्षण व सबलीकरण संबंधित शिफारशी

२)
अ) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण (१९८६)
ब) स्त्री शिक्षण कक्षाची स्थापना व कार्य

३)सर्वशिक्षा अभियान (२०२०)

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

४) शिक्षण हक्क कायदा (२००९)

- यातील महत्वाच्या तरतुदी खालीलप्रमाणे

१) बालकास मोफत व सक्तीचे शिक्षण मिळण्याचा अधिकार (३ व ४ कलम)

२) दुसऱ्या शाळेत दाखला हस्तांतरित करण्याचा हक्क (कलम ५)

३) समुचित शासन व स्थानिक प्राधिकरण (कलम ६)

४) माता पिता पालक कर्तव्ये (कलम११)

५) प्रवेशांसाठी फी व चाळणी पद्धत नसावी (कलम १३)

५) माध्यमिक शिक्षा अभियान (२०१०)

*या अंतर्गत तरतुदी

६) महिला धोरण (१९९४)
महिला विषयक स्वतंत्र धोरण जाहिर करणारे महाराष्ट्र हे भारतातील पहिले राज्य आहे.

७) महिला धोरण (२००१)
- गर्भलिंग निदान चाचणी वर कायद्याने बंदी शिफारशी

८) डॉ. रघुनाथ माशेलकरांनी शिक्षणाच्या पंचशीलमध्ये सुचवलेले स्त्री केंद्रित कुटुंब

*स्त्री केंद्रित कुटुंब

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

I – COURSE – 1 Childhood and Growing Up

बाल्यावस्था आणि विकास

Module – I

SEMESTER – I

विषय प्रमुख

प्रा. वाय. आर. चौधरी

Unit 1 – वाढ व विकास संकल्पना

व्याख्या:-

वाढ:-

वाढ म्हणजे परिमानात्मक व मोजता येईलअसा बदल होय .

उदा. शरीराचे वजन आणि आकारमान वाढले . ते आपणास मोजता येते .

विकास :

विकास हा गुणात्मक बदल दर्शवितो . विकास हा क्रमबद्ध असतो. प्रत्येक व्यक्तीच्या विकासाचा वेग सारखा नसतो . विकासाचे ठराविक टप्पे असतात . विकास सुसंगतपणे होतो . प्रगतीच्या स्वरुपात बदल होण्याची प्रक्रिया म्हणजे विकास होय .

उदा . मेंदूची वाढ झाली कि स्मरणशक्ती वाढते . निर्णयक्षमता सुधारते . हे विकासात्मक बदल होत .

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

वाढ व विकासातील फरक

वाढ	विकास
• शरीराच्या अवयवांची आकारात दिसून येणारी मापन योग्य प्रगती म्हणजे वाढ . • पेशीयुक्त गुणाकार म्हणजे वाढ होय . • वाढ सतत व निश्चितपणे सुरु असते पण केव्हातरी एकदम अनपेक्षितपणे लक्षात येते . • वाढ हि मर्यादित संकल्पना आहे .	• प्रगतीच्या स्वरुपात बदल होण्याच्या प्रक्रिया म्हणजे विकास. पक्वता व अनुभव याच्या परिणामाने होणारे क्रमबद्ध व प्रगतीकारक बदल म्हणजे विकास . बोध्दिक , सामाजीकाकारक भावनिक विकासही सतत सुरु असतो तो वर्तन व सवय यातून दिसतो . • विकास हि व्यापक संकल्पना आहे .

विकासाचे स्वरूप (Nature/principles/ Characteristics)तत्वे

1. Continuous
2. Integration
3. Can be predicted
4. Is cumulative
5. Regressive
6. Development speed variation
7. Interrelated
8. Spiral
9. Uniform developmental pattern
10. Individual difference
11. Has direction
12. from general to specific
13. Product of heredity & environment

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

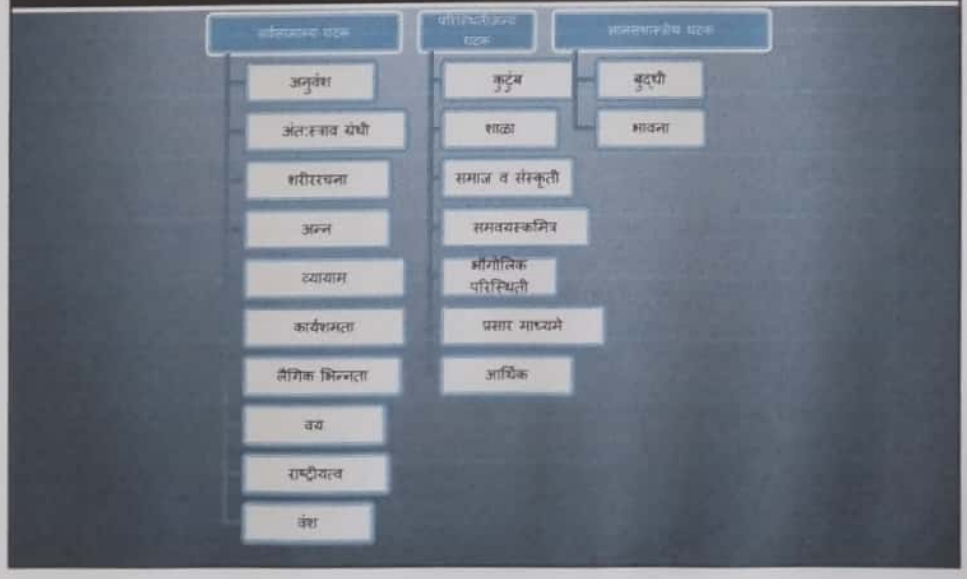
Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit -2 शैशवावस्था ते उत्तर कुमारावस्था :- वाढ व विकास

Unit – 3 विकासावर प्रभाव टाकणारे परिणाम करणारे घटक

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Unit – 4 मेंदूची वाढ व विकास व आजीवन परिणाम

मेंदूची वाढ :-

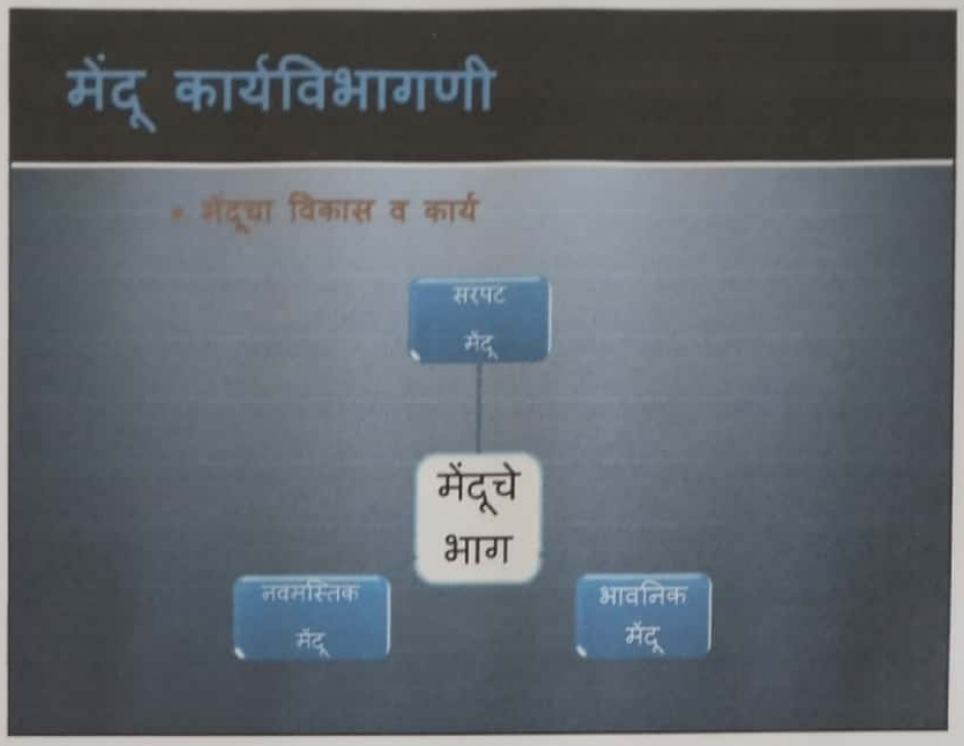
गर्भधारणे पासून तिसरा आठवडा	मेंदूच्या रचनेची प्राथमिक सुरुवात मज्जासंस्थातयार होण्यास सुरुवात .
चौथा आठवडा	मेंदूची तीनभाग तयार होतात .
सहावा ते दहावा आठवडा	मज्जापेशीतील संवेदनाने आण करणाऱ्या विवराची निर्मिती
बारावा आठवडा	मज्जापेशींची निर्मिती
सोळावा आठवडा	मेंदूचे कार्य प्रयन्वित होण्यासाठी डाव्या व उजव्या गोलार्धात विभागणी
सतरावा आठवडा	सुमारे १०० अब्ज माज्जापेशीची निर्मिती पेशीची निर्मिती व विनाश या प्रक्रियेस सुरुवात

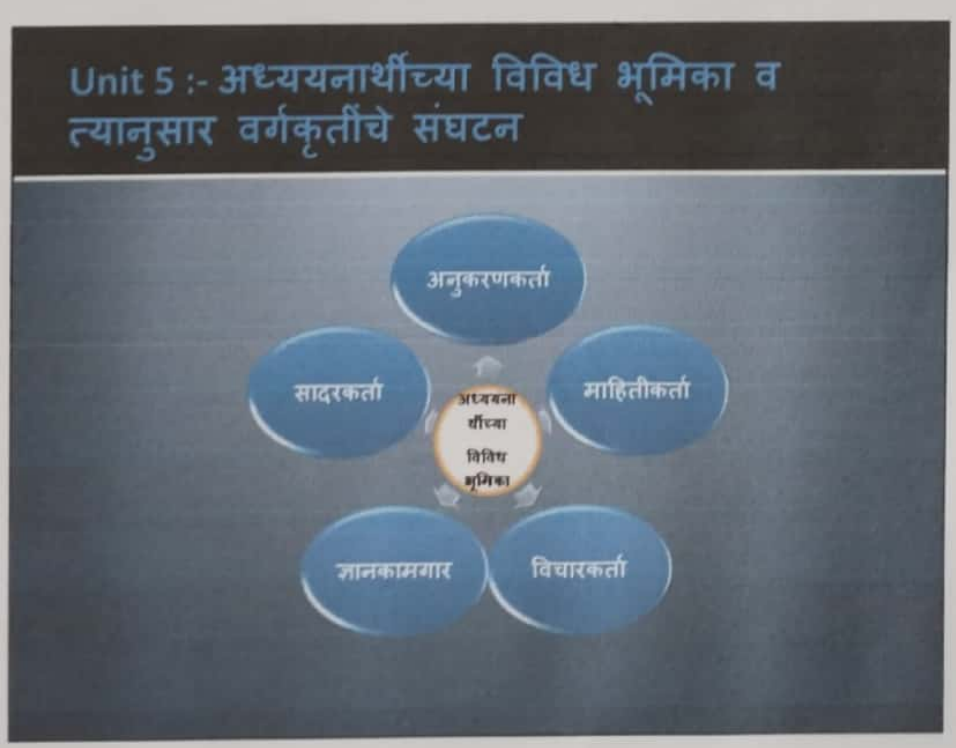

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya At.Po.Akkalkuwa Dist. Nandurbar 425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner

Rural Foundation's Shikshanshastra Mahila Mahavidyalaya
At.Po.Akkalkuwa
Dist. Nandurbar
425415

Principal
Rural Foundation's
Shikshanshastra Mahila
Mahavidyalaya, Akkalkuwa

Scanned with CamScanner